

комунікаційних технологій у навчальному процесі належать підвищення рівня освіти, якості знань студентів, а також зростання професійної компетентності викладача.

Література:

1. Коменський Я. А. Велика дидактика. Вибрані твори / Я. А. Коменський. – Т. 1. – К. : Радянська школа, 1985. – 326 с.
2. Терегулов Ф. Ш. Образование – новый взгляд: теория, технология, практика / Ф. Ш. Терегулов, В. Э. Штейнберг. – Уфа : Изд-во БИРО, 1998. – 232 с.
3. Холодная М. А. Психология интеллекта : парадоксы исследования / М. А. Холодная. – М. : Барс, 1997. – 392 с.
4. Электронные интерактивные доски [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.delight2000.com/succes.html?id_rub=82939&obj=rub.

У статті визначається роль засобів аудіовізуальних та інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі педагогічного ВНЗ; проаналізовано можливості використання аудіовізуальних та інформаційно-комунікаційних технологій у процесі формування пізнавальної активності студентів.

Ключові слова: аудіовізуальні засоби навчання, аудіовізуальні технології, інформаційно-комунікаційні технології, пізнавальна активність студентів, розумова активність студентів.

В статье определяется роль средств аудиовизуальных и информационно-коммуникационных технологий в учебном процессе педагогического вуза; проанализированы возможности использования аудиовизуальных и информационно-коммуникационных технологий в процессе формирования познавательной активности студентов.

Ключевые слова: аудиовизуальные средства обучения, аудиовизуальные технологии, информационно-коммуникационные технологии, познавательная активность студентов, умственная активность студентов.

In the article the role of facilities of audiovisual and informatively-communication technologies is determined in the educational process of pedagogical institution higher learning; possibilities of the use of audiovisual and informatively-communication technologies are analysed in the process of forming cognitive activity of students.

Keywords: audiovisual facilities of educating, audiovisual technologies, of informatively-communication technologies, cognitive activity of students.

УДК 378

Л.В. Філоненко
м. Вінниця, Україна

ДЕЯКІ АСПЕКТИ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ-СИРІТ У ПРИЙОМНИХ СІМ'ЯХ

Виклад основного матеріалу. Дітям-сиротам, які живуть у притулку чи дитячому будинку, доводиться з умов, до яких вони звикли, переїжджати в інші, зокрема, в нову сім'ю. Статистика свідчить, що 60-70 % дітей, позбавлених батьківського піклування, влаштовуються в прийомні сім'ї.

Для того щоб зрозуміти процес адаптації, потрібно уявити, що вас раптово перемістили в нове, зовсім незнайоме місце і відбулося це без вашого бажання і попередньої підготовки. Що ви відчуваєте при цьому? Ймовірно, ваш стан буде близьким до шокового і ви будете розгублені.

Варіанти поведінки можуть різні: від прагнення втекти і повернутися на колишнє місце до остоупіння. Коли шоківий стан пройде, ви, напевно, почнете озиратися навколо себе, помічати, що і хто знаходиться поруч з вами, і робити спроби освоїтися на новому місці. Подальше пристосування до життя в новому місці буде залежати від вашого досвіду, вмінь, знань, бажання жити в цьому місці, від того, як будуть задовольнятися ваші потреби [1]. На процес звикання до

змінених умов впливатимуть люди, які опиняться поруч, їх підтримка і допомога, їх привітність або ворожість по відношенню до вас.

Потрапляючи в нові умови, усиновлена дитина та її нові батьки будуть відчувати приблизно такі ж стани, які називаються адаптацією — процесом звикання, притирання людей один до одного, до умов, що змінилися.

Адаптація в новій сім'ї — процес двосторонній, адже звикати один до одного доводиться і дитині, що опинилася в новій обстановці, і дорослим — до змінених умов [2; 3].

Адаптація у різних дітей проходить по-різному. Тут багато що залежить і від віку дитини, і від рис її характеру. Провідну роль відіграє досвід минулого життя. Якщо дитина до усиновлення жила у сім'ї, проблеми будуть одні. Дитина, яка своє нетривале життя провела у будинку дитини, а потім — у дитячому будинку інакше буде реагувати на нові умови. Перші реакції і самопочуття при цьому у кожного будуть різними [6; 8].

Хтось буде перебувати в піднесеному, збудженому стані і прагнути все подивитися, а якщо хтось є поруч, попросити показати, розповісти про те, що навколо. Під впливом нових вражень може виникнути перезбудження, метушливість, бажання попустувати. А хтось у новому оточенні злякається, буде притискатися до дорослого, намагаючись заховатися від потоку вражень.

Другу стадію можна визначити як «повернення в минуле». Перші враження минулих, ейфорія пройшла, встановився певний порядок, починається кропіткий і тривалий процес притирання, звикання членів сім'ї один до одного — взаємна адаптація. Дитина розуміє, що це — інші люди, в родині — інші правила. Вона не відразу може пристосуватися до нових стосунків. Вона майже беззаперечно підкоряється правилам, поки це в новинку. Але ось новизна зникла, і вона поводить себе як раніше, придивляючись, що подобається, а що не подобається оточуючим. Відбувається надзвичайно болісна ломка сформованого стереотипу поведінки.

Звикнувши до нових умов, дитина починає шукати лінію поведінки, яка задовольнила б прийомних батьків. Цей пошук не завжди вдалий. Щоб привернути до себе увагу, дитина може змінювати поведінку несподіваним чином. Тому вас не повинно дивувати, що весела, активна дитина раптом стала примхливою, часто й подовгу плаче, починає битися з батьками або з братом, сестрою (якщо вони є), робить на зло те, що не подобається їм. А похмура, замкнута дитина проявляє інтерес до навколишнього, тоді, коли за нею ніхто не спостерігає, діє нишком або стає незвично активним.

Непідготовлені до цього батьки можуть відчувати переляк, шок. «Ми бажаємо йому добра — а він ... Ми його так любимо, а він нас не цінує», — звичайні для цього періоду скарги. Деякими оволодіває розпач: «Невже завжди так буде?!» Можуть з'явитися і крамольні думки: «А навіщо нам взагалі була потрібна ця дитина? Як було тихо і спокійно удвох ... А може повернути її туди, звідки взяли, адже вона вже звикла до того способу життя, до дітей?» виправдовуючи себе, батьки починають шукати в дитині недоліки, викликані невдалою спадковістю: погана пам'ять, довго думає, занадто рухливий і тому подібні вади, не підозрюючи, що багато недоліків у розвитку викликані не спадковими факторами, а соціальною занедбаністю дитини, і при належному сімейному догляді, турботі і терпінні зникають безслідно. На жаль, є сім'ї, які бачать вихід із ситуації, що склалася в розлученні: «Ти хотів (хотіла), от ти і виховуй!» Це тільки невеликий перелік проблем, які можуть виникнути в сім'ях, які вирішили взяти на виховання чужу дитину.

Третя стадія — «звикання». Помітним стає несподіване дорослішання дитини. Вона поводить себе природно, як поводить рідна дитина в кровній сім'ї. Дитина бере активну участь у всіх справах родини. Не напружуючись згадує своє минуле життя. Поведінка відповідає особливостям характеру і повністю адекватна ситуації. Вона почувається вільно, стає більш незалежною і самостійною. У багатьох дітей змінюється навіть зовнішність, стає більш виразним погляд. Вони стають емоційніше: розкуті — більш стриманими, а скуті — більш відкритими. Це і є форма прояву подяки батькам, які прийняли її в свою сім'ю [4; 5].

Пристосувавшись до нових умов, діти рідше згадують минуле. Якщо дитині добре в сім'ї, вона майже не говорить про колишній спосіб життя, гідно оцінивши переваги родини, не хоче в нього повертатися. Діти дошкільного віку можуть запитувати дорослих, де вони так довго були, чому так довго їх шукали? Якщо дитина відчуває добре ставлення до себе, виникає прихильність до батьків і відповідні почуття.

Дитина виконує правила і правильно реагує на прохання. Проявляє увагу й інтерес до всіх справ сім'ї, посильно беручи участь у всьому. Сама відзначає зміни, що відбуваються з нею, не без іронії згадує свою погану поведінку (якщо вона була), співчуває і співпереживає батькам. Діти та батьки живуть життям звичайної нормальної сім'ї, якщо тільки батьки не відчувають страху перед обтяженою спадковістю і готові адекватно сприймати дитячі вікові зміни.

Прийомні (усиновлені) діти у своїй поведінці вже не відрізняються від дитини, що виховується у біологічних батьків. Якщо і з'являються проблеми, то вони, як правило, відображають кризові етапи вікового розвитку, через які проходить кожна дитина.

Якщо ж батьки не змогли знайти шлях до серця дитини і встановити довірчі відносини, то збільшуються колишні недоліки особистості (агресивність, замкнутість, надмірна розкутість) або нездорові звички (злодійство, паління, прагнення до бродяжництва), а також те, що ми вже відзначали вище: мстивість або демонстрація безпорадності, вимога надмірної уваги чи впертість, негативізм. Тобто кожна дитина шукає свій шлях захисту від несприятливих зовнішніх впливів.

Література:

1. Асанова Н.К. Психосоциальное развитие младенцев и детей, воспитывающихся в учреждениях: Методическое пособие /Под ред. Н.К. Асановой. — М.: Институт детской психотерапии и психоанализа, 1997. — 32 с.
2. Божович Л.И. Особистість і її формування в дитячому віці. — М., 1968., 464 с.
3. Божович Л.И. Соціальна ситуація та рушійні сили розвитку дитини. // Психологія особистості. Тексти. — М, 1982.
4. Божович Л.И. Етапи формування особистості в онтогенезі. // Питання психології, 1979, № 4, с.23-34
5. Виготський Л.С. Зібрання творів: У 6 т. Т.3. Проблеми розвитку психіки. / Під ред. А.М.Матюшкін. — М: Педагогіка, 1983.
6. Новий Заповіт від Матвія, глава 5.
7. Психологія самосвідомості. Хрестоматія. — Самара: Бахрах-М, 2000, 672 с.
8. Формування особистості в перехідний період від підліткового до юнацького віку. / Під ред. И.В. Дубровіна. — М: Педагогіка, 1987, 184 с.

У статті розглядаються особливості адаптації дітей-сиріт у прийомних сім'ях за умови врахування попереднього життя дитини, що було джерелом формування в неї психологічних комплексів, труднощів у соціалізації та самореалізації, виникнення почуття самотності, непотрібності.

Ключові слова: адаптація, діти-сироти, сімейні форми виховання, прийомні сім'ї.

В статье рассматриваются особенности адаптации детей-сирот в приемных семьях с учетом предыдущей жизни ребенка, как источник формирования у них психологических комплексов, трудностей в социализации и самореализации, возникновения чувства одиночества, ненужности.

Ключевые слова: адаптация, дети-сироты, семейные формы воспитания, приемные семьи.

The paper deals with features of adaptation of orphans in foster families. With the consideration of the previous life, it was her source of psychological complexes, difficulties in socialization and self-feelings of loneliness, worthlessness.